

Kv. Riksdrotsen 1

Kulturhistorisk utredning

Norr 42:1
Gävle stad
Gästrikland
2001

Maria Niss-Jonsson

Kv. Riksdrotsen 1

Kulturhistorisk utredning

Norr 42:1
Gävle stad
Gästrikland
2001

Rapport 2002:03
Maria Niss-Jonsson

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Tel 026-65 56 00

Fax 026-65 56 29

© Länsmuseet Gävleborg 2002

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket

Medgivande 96.0419

Omslagsbild: Riksdrotsen från söder.

Foto: Maria Niss-Jonsson. Digitalfoto, Länsmuseet Gävleborg.

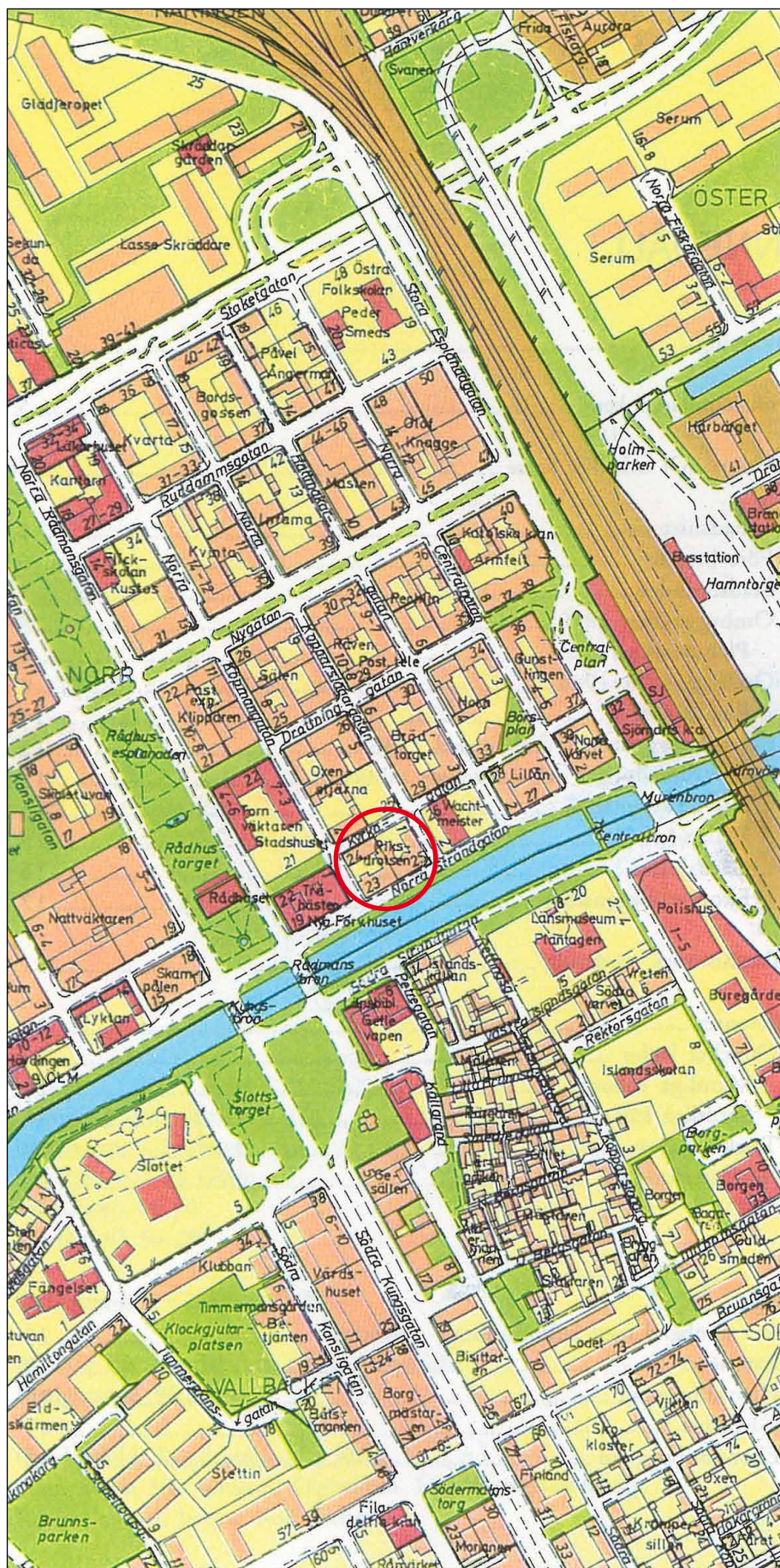
Redigering och layout: Rolf Persson

ISSN 0281-3181

Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Inledning.....	5
Grosshandlarepoken.....	5
Riksdrotsen 1 och dess ägare.....	5
Byggnadshistoria	6
Före branden.....	6
Stadsbranden.....	7
Ombyggnaden 1870.....	7
Planlösningar	8
Ombyggnaden 1906.....	9
Planlösningar	10
Ekonomibyggnadens ombyggnad 1930	12
Senare förändringar och nuvarande tillstånd.....	13
Huvudbyggnaden.....	13
Källarvåningen	16
Gårdshuset	16
Ekonomibyggnaden	17
Kulturhistorisk värdering.....	17
Referenser.....	20
Otryckta källor.....	20
Muntliga källor	20
Skriftliga källor.....	20
Tryckta källor	20
Notförteckning.....	21
Bilaga	
Foto i samband med kulturhistorisk utredning.....	23
Exteriörer	25
Huvudbyggnad.....	30
Gårdshus.....	41
Ekonomibyggnad	42

Utdrag ur översiktskarta med bostadsområdet markerat med rött.
Gävle stadsingenjörskontor 1985. Skala 1:5000.

INLEDNING

Länsmuseet Gävleborg har på uppdrag av Länsstyrelsen i Gävleborgs län gjort en kulturhistorisk utredning av fastigheten Riksdrotsen 1, Gävle stad och kommun. Arbetet har genomförts av antikvarie Maria Niss-Jonsson. En fullständig och heltäckande utredning har inte varit möjlig inom ramen för projektet. Sammanställningen har genomförts med ritningar, tomtböcker och fotografier, samt litteratur som källmaterial. Kapitlet om senare förändringar har baserats på ritningar, men även ett besök i fastigheten. Eftersom besöket var tidsmässigt begränsat kunde inte alla delar av fastigheten besiktigas och alla detaljer noteras. Dateringar av byggnader och dessas förändringar har gjorts efter det år då ritningar kommit till, och inte efter året för förändringens färdigställande. Byggnaden Riksdrotsen 1 har en historia intimt sammankopplad med angränsande tomt, Riksdrotsen 2, varför parallella studier av de båda fastigheternas utveckling varit nödvändiga.

GROSSHANDLAREPOKEN

Gävle har präglats av ett antal burgna och traditionsrika handelshus, som varit verksamma under generationer. Köpmännen och grosshandlarna var ofta även verksamma i stadens ledning. Deras verksamhet och liv har lämnat spår i form av byggnader, föremål och miljöer. De förmögna köpmännen byggde och bodde kring rådhuset och längs Drottninggatan, som var den förnämsta affärsgatan, men även vid därtill angränsande gator.¹ Längs Köpmangatan hade många av köpmännen sina kontor. Köpmännen, som ofta hade rederirörelser, bosatte sig gärna i det 3:e kvarteret då deras fartyg vid denna tid kunde segla upp till kajen vid rådhuset.² I ägarlängder för dessa gårdar finner man släktnamn som t.ex. Brändström, Dahl, Elfbrink, Ennes, Flensburg, Garberg, Luth, Sehlberg, Selggren, Valley, Elfstrand och senare Kronberg.

Förutom bostaden i staden, som på en gång var kontor och bostad, var det vanligt att grosshandlarna hade andra gårdar i staden för uthyrning eller för anställda. Det var även vanligt att köpmännen hade lantställen utanför staden. Som exempel på detta kan Per Ennes Lervik och Valleys Gamla Holmsund liksom Elfstrands Östra Holmsund nämnas. Under senare generationer förändrades lantställets karaktär från mindre jordbruk, till sommarvilla. Ett flertal sommarvillor uppfördes, framförallt på Norrlandet vid Gävlebuktens norra strand. Exempel på villor av detta slag är Granvik, Lindesberg eller Kronbergs Engeltofta.

RIKSDROTSEN 1 OCH DESS ÄGARE

Under 1780-talet lät kommerserådet Daniel Elfstrand D:son (1748–1815) och stadsmajoren Samuel Valley uppföra en gårdsanläggning vid Norra Strandgatan (dåvarande Västra Strandgatan).³ Kommerserådet Daniel Elfstrand D:son, var gift med Karin Lidman, dotter till rådmannen Anders Lidman i Falun. Karin Lidmans syster Brita var gift med stadsmajoren Samuel Valley. Enligt en äldre uppgift skall rådmannen Lidman ha skänkt de båda tomterna vid Strandgatan vid döttrarnas giftermål. En anteckning antyder även att Lidman skulle låtit

bygga de båda husen. Gårdsanläggningens västra del, tomt nr 5, d.v.s. nuvarande Riksdrotsen 1, beboddes och ägdes av Daniel Elfstrand D:son.⁴

Sterbhusdelägare efter Ulla Elfstrand (1789–1871), som hade varit gift med Per Elfstrand, sålde byggnaden år 1872 till Grosshandlare B. G. Kronberg.⁵ Kronberg var under sin tid en av de mest välbärgade i Gävle och tjänade bland annat sin förmögenhet genom malttillverkning och aktier. Änkefru Augusta Kronberg fick lagfart på fastigheten år 1902, och tre år därefter fick sonen Erik Gustaf Kronberg lagfart.⁶ Det var i samband med Eriks tillträde som bostads- huset vid Norra Strandgatan omgestaltades. Erik Gustav Kronberg ärvde vid sitt tillträde, förutom bostaden på Strandgatan, familjens sommarresidens Engeltöfta. Engeltöfta var en av de mest påkostade byggnader, på Norrlandet. Byggnaden, som ritades av stadsarkitekten E. A. Hedin 1882, är uppförd i engelsk villastil med nyantika drag.⁷ Anläggningen är med sina ekonomibyggnader och bryggor ett fint exempel på ett påkostat lantställe med stark engelsk influens.

Under första världskriget gjorde Erik Kronberg förluster och hamnade på obestånd. År 1921 sålde han bostaden på Norra Strandgatan till direktör Willhelm Ericsson.⁸ Även Engeltöfta såldes. År 1930 köptes Riksdrotsen 1 av familjen Zedren, ägare till Grand Hotell och Centralhotellet.⁹ Familjen Skoglund köpte fastigheten år 1979.

BYGGNADSHISTORIA

Före branden

De två tomterna, nr 5 och nr 6, nuvarande Riksdrotsen 1 och 2, upptog tillsammans hela kvarteret, och bebyggdes med en enhetlig stenhuslänga utmed Norra Strandgatan. Svågarna skulle ha varit så goda vänner att de låtit upptaga en dörr i den brandmur, som skilde de båda sammanbyggda husen, för att lättare kunna träffas.¹⁰

I brandstodshandlingar från år 1869, nämns fyra byggnader på tomten nr 5. Två byggnader av gråsten och tegel, ett uthus dels av tegel dels av trä samt en byggnad av trä.¹¹ Huvudbyggnaden var 55 meter lång och innehöll två fulla våningar. Åt sjösidan fanns dessutom en souterrainvåning med kontors- och lagerlokaler.¹² Enligt en äldre litografi hade byggnaden brutet tak med valmade gavelspetsar. Våningarna markerades med en fasadlist. Västra gaveln hade i gavelröset tre fönster. Östra gavelns utseende går ej att bedöma utifrån källmaterialet men torde haft ett likartat utförande som den östra. Nedanför gavelröset var gaveln fyra fönsteraxlar bred. Hörnen var dekorerade med pilastrar.¹³

Mot gården var bostadshuset försett med en vinkelbyggnad i öster, d.v.s. på samma ställe där gårdshuset ligger idag. Utmed Rådhusgatan, dåvarande Kyrkogatan, var de båda uthuslängorna och gårdsplanerna individuellt utformade. Från Köpmangatan avgränsas gården av en mur. År 1843 utförde arkitekten C. A. Setterberg ritningar för en enhetlig om- och tillbyggnad av uthusen. Enligt förslaget skulle flyglar byggas till längs Köpmans- och Kopparslagaregatan. De två flygellängorna skulle sammanbindas av en något lägre, arkadindlad uthuslänga. Av okänd anledning blev planerna aldrig utförda.¹⁴

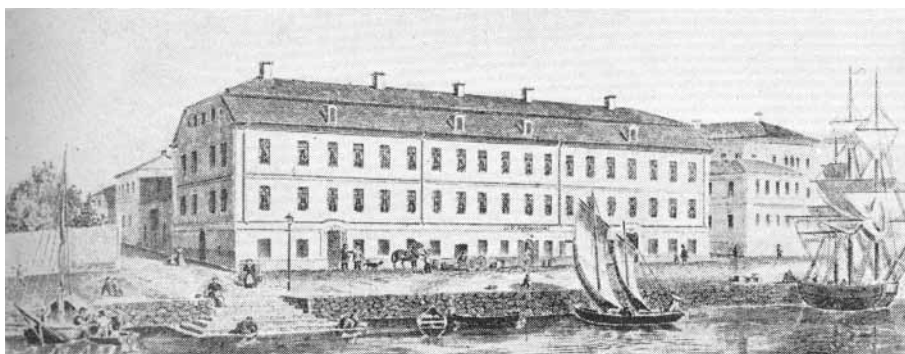

Bild 2. Det Elfstrandska-Valleyska huset uppfördes på 1780-talet. Huvudbyggnaden bestod av två våningar samt en souterrainvåning med kontors- och lagerlokaler. Vinjett på brevpapper. Ur Gävle stads historia, sid. 75.

Bild 3. Även det Elfstrandska-Valleyska huset drabbades av stadsbranden 1869. Av fotografiet att döma klarade dock huvudbyggnaden branden relativt väl. Vinden tände staden, sid. 37.

Stadsbranden

Den 10 juli 1869 härjades Gävle av en stadsbrand och även de Elfstrandska-Valleyska fastigheterna drabbades. Av ett fotografi att döma, klarade troligen huvudbyggnaden branden relativt väl. Detta gäller åtminstone södra samt västra fasadernas murar, liksom brandväggen.¹⁵ Källmaterial saknas för att kunna bedöma skadorna på norra och östra fasaden liksom ekonomi- och gårdsbyggnadens skador.

Ombyggnaden 1870

Stadsarkitekten Spierling, utförde år 1870 ritningar för "istandsättande och tillbyggnader af boningshuset" för tomten nr. 5, d.v.s. nuvarande Riksdrotsen 1.¹⁶ Samma ritningar, gällande "istandsättande och tillbyggnader af boningshuset", återfinns även för angränsande tomt nr. 6, nuvarande Riksdrotsen 2. Även dessa var utförda av Spierling. Tomt nr. 6 beboddes vid denna tid av kommerserådet och bruksägaren Wilhelm Elfbrink.¹⁷

De av Spierling utförda ritningarna påvisar många likheter med byggnaden innan branden. Det är en två våningar hög stenhuslänga utmed Norra Strand-

gatan. Det faktum att murarna till synes klarade branden relativt väl och att Spierling använder ordet iståndsättande, kan tala för att man bevarade de gamla murverken och renoverade dessa. Den nya, eller iståndsatta byggnaden uppvisar dessutom, i grova drag en likartad fasadutformning som byggnaden hade innan branden. Många av tidigare muröppningar går att återfinna i Spierlings förslag. Fasaden mot Norra Strandgatan (Riksdrotsen 1 samt 2) är 19 fönsteraxlar bred, liksom innan branden. Fönster i källarplanet har till synes minskat i storlek.

Både innan branden och på ritningar från 1870 har byggnadens våningsindelning markerats med våningsband, gesimser. På ritningarna från 1870 har bottenvåningen möjligen givits en starkare markering, med bandrustik. I Spierlings förslag för iståndsättande har byggnaden dessutom försetts med en rik artikulering vad gäller fönsterfoder med kraftiga fönsteröverstycken. Antalet takkupor längst Norra Strandgatan har ökat från fyra till åtta stycken och har givits formen av oxögon. Fasaden kröns av en fris. Gaveln är liksom innan branden, fyra fönsteraxlar bred. Mansardtaget med valmade gavelspetsar har ersatts av ett valmtak. Detta innebär att de tre fönstren mot gavelnocken utgått och ersatts av två rundbågiga takfönster på gavelns takfall. På 1870 års ritning är huvudbyggnaden, liksom innan branden, försedd med en mindre gårdsbyggnad i vinkel mot norr.

Även efter branden utformades de båda ekonomibyggnaderna, tillhörande Riksdrotsen 1 respektive 2 mer individuellt mot Rådhusgatan. Byggnaden mot Rådhusgatan, tillhörande Riksdrotsen 1, var uppförd i två våningar och klädd med liggande panel. Fasaden var utsmyckad med våningsband och rikt utsmyckade fönsterfoder. I angränsning till planket som omslöt gården fanns en vedbod. Planket var liksom uthusbyggnaden klädd med liggande panel.¹⁸ Denna gårdsform med huvudbyggnad, gårdshus och ekonomibyggnad var vanlig under en stor del av 1800-talet.

Planlösningar

Huvudbyggnaden var avgränsad av en hjärtvägg. Bottenvåningens planlösning var identisk med planlösningen för våningen en trappa upp. Då båda våningsplanen var försedda med spismur samt avträde, är det inte uteslutet att byggnaden bestod av två lägenheter. De större rummen var lagda i fil utmed fasaden åt Norra Strandgatan. Parallellt med hjärtväggen löpte en korridor som sam-

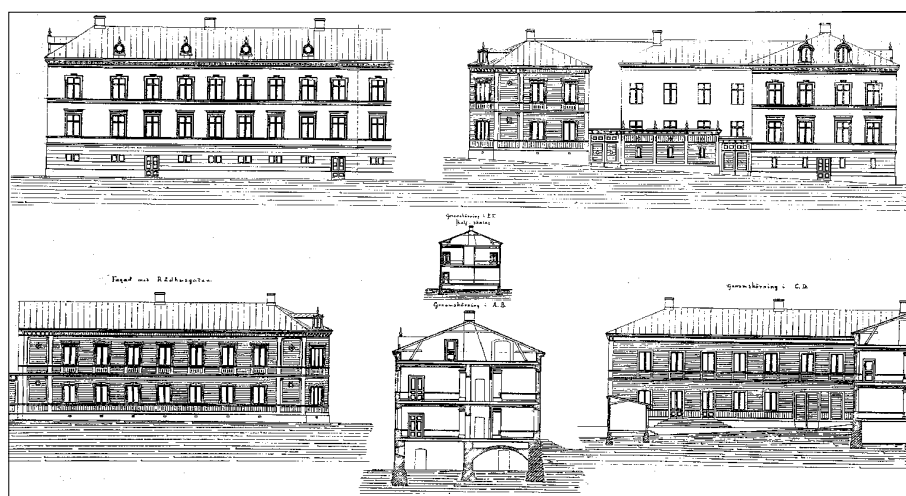

Bild 4. Ritningar för "iståndsättande och tillbyggnader af boningshuset för tomten nr 5", utförda av Stadsarkitekten Spierling år 1870.

manband de norra rumsfilerna med de södra. Korridoren löpte dock inte genom hela byggnadens längd. I anslutning till korridoren fanns en trappa, förlagd mot gårdssidan. Även gårdsbyggnaden hade en identisk planlösning på bottenvåningen och första våningen. I gårdshusets södra del, intill bostadshuset, fanns en trappa, och i anslutning till trappan fanns även här en entré.¹⁹

Ekonomibyggnaden i norr bestod av bland annat stall, vagnbod, selkammare och avträde. I byggnaden fanns även ett antal varmbonade rum både på bottenvåningen liksom i våningen en trappa upp. I bottenvåningens varmbonade del fanns ett bykrum. De övriga fyra varmbonade rummen kan ha haft funktionen som kontorsrum. Våningsplanet saknar till synes kokmöjligheter och berörda rum var avsedda för kontorsändamål på ritningen från 1908. Detta kan tyda på att de även innan tjänat detta ändamål. Ett av de varmbonade rummen på våningen en trappa upp var utrustat med vedspis. Övriga varmbonade rum kan ha fungerat som tjänstebostad eller hyrts ut. I den varmbonade delen fanns ett avträde på vardera trapplan. De två våningsplanen har olikartad planlösning så tillvida att den övre våningen försetts med en mindre korridor. Den östra delen av den övre våningen utgjordes troligtvis av ett oinrett vindsutrymme.²⁰

Ombyggnaden 1906

År 1906 upprättades ombyggnadsritningar för Riksdrotsen 1 av Fritz Ullrich och Eduard Hallqvist arkitekter i Stockholm. F. Ullrich, som var utbildad på bl.a. Chalmerska Slöjdeskolan och Kungliga Akademien för de fria konsterna, och E. Hallqvist, som bl.a. utbildats på Tekniska skolan i Stockholm, hade egen byggnads- och arkitektverksamhet i Stockholm från 1889 till 1917. E. Hallqvist fortsatte verksamheten till 1919.²¹

Angränsande fastighet Riksdrotsen 2 gestaltades efter en ritning som upprättats 1914.²² Både omgestaltningen av Riksdrotsen 1 och Riksdrotsen 2 har till synes anpassats till det befintliga murverket. De båda byggnadskropparna var därmed sammanbyggda, även efter omgestaltningen. Utgångspunkten för arkitekterna har uppenbarligen varit att utifrån en lång uniform byggnadskropp skapa två individuella fasader ut mot Norra Strandgatan. Avgränsningen mellan byggnadens två delar har markerats genom att partiet mellan de två nygestaltade fastigheterna skjuter tillbaka något i fasadytan. Övergångsytan är även markerad genom vertikalt ställda lister, samt att sockeln där emellan är slätputsad till skillnad mot sockeln vid de markerade fasaderna, där den har utförts av kvadersten (Riksdrotsen 1) och bandrusticering (Riksdrotsen 2). Taket har vid övergångspartiet formen av ett sadeltak. För att markera det sekundära fasadpartiet, har taket täckts med falsad plåt, istället för tegel som på den markerade byggnadskroppen.

Efter ombyggnaden markerades Riksdrotsen 1 som enskild byggnad genom att taket, (förutom vid övergångsdelen) erhållit formen av ett brutet och valmat tak. Taket täcktes med brunglaserat tegel. Den markerade byggnadskroppen är sju fönsteraxlar bred. I samband med omgestaltningen sattes ett fönster igen på våningen en trappa upp samt på bottenvåningen i fasadens östra del. Dessa fönsteröppningar befann sig vid den del av fasaden där byggnadskroppen skulle avgränsas. Fönstren kan ha försvårat den tilltänkta markeringen, eller stört den önskade symmetrin, varför de satts igen. Mittpartiet av fasaden mot Norra Strandgatan har markerats genom en segmentformad fronton. I frontonen finns ett fönster och där ovan är densamma dekorerad med en festong. På det södra takfallet finns fyra takfönster med segmentformade överstycken och sidostycken i form av pilastrar.

Sockeln består av kvaderhuggen sandsten och är försedd med mindre fönster samt två dörrar. Byggnadens mittparti har även markerats genom bottenvåningens mittersta fönster som försetts med segmentformat överstycke, sidostycken av pilastrar samt balkong med smidesräcke. På övre våningen finns två burspråk på var sida om fasadens mittparti. I övrigt har fasaden släta fönster utan foder. Endast bottenvåningen har försetts med smala, friliggande överstycken.²³

Västra gavelns mittparti har, liksom norra fasaden, markerats genom en segmentformad fronton med fönster och festong. Gaveln är liksom tidigare fyra fönsteraxlar bred. Sockeln är försedd med mindre fönster samt en dörr.²⁴

Byggnadens norra fasad in mot gården har en mindre strikt prägel än den mot Norra Strandgatan. Fasaden är asymmetrisk dels på grund av fönstrens placering, dels på grund av ett vid ombyggnaden (1906) nytillkommet trapphus, som är förskjutet åt väster. Trapphuset har en entré markerad genom sidoställda pilastrar och sönderbrutet segmentformat överstycke som delas av ett fönster. Även det ovanställda fönstret är försett med dekorerat segment. I den nordvästra vinkeln som uppkom genom det tillbyggda trapphuset har en vinterträdgård uppförts. Överst är trapphusets fasad försett med rundbågefönster samt bågformigt segment. Öster om det utskjutande fasadpartiet finns ytterligare en entré. Övan entrén är fasaden försedd med balkong med smidesräcke.

Det vinkelställda gårdshuset är täckt med falsad plåt. En segmentformad fronton är förskjuten åt norr. Fönstren är även här enkelt formade utan överstycken, förutom på bottenvåningen. Gårdshusets entré är förlagd i hörnet mot huvudbyggnaden.²⁵

Enligt 1906 års ritning avgränsas gården av en mur, i samma höjd som byggnadens sockel. Muren utgjorde en fortsättning av byggnadens sockel och två grindstolpar omslöt grinden av smidesjärn.

Ritningarna²⁶ för förändringar gällande ekonomibyggnaden är daterade 1907 och 1908. Byggnadens fasader är putsade, och bottenvåningen har försetts med grov kvaderstensrustik. Det plåtklädda taket är valmat. I hörnet Köpmangatan-Kyrkogatan är byggnadens hörn avfasat. Vid det avfasade hörnet är taket försett med takkupa och fasaden kröns av en fris. En dörr togs upp mot Norra Köpmangatan, troligen för att kontorsanställda inte skulle behöva gå in genom gårdsentrén.²⁷

Planlösningar

Huvudbyggnaden byggdes år 1906 om till två lägenheter. Dels en stor paradvåning avsedd för familjen Kronberg, dels en mindre som var avsedd att hyras ut.

Paradvåningen omfattade tre våningsplan. På bottenvåningen fanns enligt 1906 års ritning hall, biljard, ”rum” samt vinterträdgård.²⁸

En trappa upp låg lägenhetens paradvåning. Här fanns vardagsrum, salong, matsal, två sovrum, frökens rum, hall, kök och serveringsrum.²⁹ På vindsvåningen fanns bl.a. vindskontor och gästrum.³⁰

Den mindre lägenheten som låg på bottenvåningen, bestod bland annat av salong, vardagsrum, sovrum, tambur, matsal, serveringsrum, kök samt jungfrurum. Den största förändringen beträffande planlösningen, i jämförelse med 1870 års ritning, har gjorts i byggnadens norra del, mot gården. Som tidigare nämnts, flyttades trappan till ett nyuppfört trapphus vid 1906 års ombyggnad. Till följd av att trappan har förlagts utanför den egentliga byggnadskroppen, har man kunnat skapa ett större hallutrymme på samtliga tre våningsplan. Rummet väster om bottenvåningens hall fanns även tidigare, men nu med anslutning till en vinterträdgård. Den hall som tidigare förbundit den norra med den södra rumsfilen på bottenvåningen har avlägsnats, och istället har större rum kunnat erhållas. Väggar

Bild 5. Vinterträdgård samt anslutande rum på bottenvåningen. Paradllägenheten år 1909. Foto: Gustaf Reimers 1909. Originalfoto i Läns museet Gävleborgs arkiv.

Bild 6. Hallen i paradllägenheten, 1 trappa upp. Foto: Gustaf Reimers, 1909. Originalfoto i Läns museet Gävleborgs arkiv.

har avlägsnats och nya tillkommit, framför allt vad gäller byggnadens östra del. Tidigare utrymme för avträde och förvaringsutrymmen/klädkammare har avlägsnats till förmån för serveringsrum. Rumsfilen mot Norra Strandgatan är oförändrad på bottenvåningen. De tidigare korridorerna, en trappa upp liksom på bottenvåningen, har avlägsnats till förmån för större rum mot gården i norr. Även den övre våningens rumsfil mot Norra Strandgatan har lämnats orörd, förutom det västra sovrummet som försetts med garderober och passage.

På vindsvåningen gjordes fler förändringar vad gäller rumsindelning vid ombyggnaden 1906. Vinden, som tidigare delvis varit oinredd, försågs nu, som tidigare nämnts, med vindskontor och gästrum. Det var takets nya gestaltning

som gav möjligheten att inreda rum på vinden. Det valmade mansardtaket gav högre höjd och tillät bättre ljusintag.

Gårdshuset hade troligen redan innan ombyggnaden karaktären av arbetsutrymme och uppehållsrum för tjänstefolket. I ritningarna från 1906 går dock funktionen att utläsa tydligare. Vid ombyggnaden har man bibehållit trappan på tidigare plats. Förändringar har dock skett vad gäller rummens avgränsning och enligt ritningar från 1906 skall ytterligare en trappa ha tillkommit. Huruvida denna trappa någonsin byggts är dock oklart. I ritningen från 1906 omnämns ”handkammare” på bottenvåningen. Detta är en äldre benämning på förvaringsrum för inventarier och förnödenheter. På bottenvåningen var även domestiket förlagt, ett rum avsett för tjänstefolk. Domestiket har fått en karaktäristisk placering intill kökstrappa och därigenom anslutning till köket. På våningen en trappa upp finns ”betjen-matrum”. Vindsutrymmet som tidigare var oinrett förseddes nu med två rum. De två rummen kan ha nyttjats som tjänstebostad.

Ritningarna till förändringar över ekonomibyggnaden är som tidigare nämnts daterade 1907 och 1908. Byggnadens trappa är bevarad, annars har vissa förändringar gjorts beträffande rumsindelningar. Enligt 1908 års ritning fanns bl.a. tvättstuga, strykrum, kassavalv, vedbod och automobilbod på bottenvåningen. Automobilboden inrättades där tidigare stall funnits. På bottenvåningen fanns även tre kontor samt kassavalv. I våningen en trappa upp inreddes bl.a. wc, ett flertal rum, samt ett mangelrum. Rummen på våningen en trappa upp kan ha använts som tjänstebostad eller hyrts ut.

I denna ombyggnad tillkom det sammanbindande utrymmet mellan ekonomibyggnaden och gårdshuset.³¹

Ekonomibyggnadens ombyggnad 1930

År 1930 utfördes en genomgripande ombyggnad av ekonomibyggnaden. Ombyggnaden gjordes efter ritningar av arkitekt Tore Lundberg. Fasadens mittparti höjdes åt söder och en bred fronton tillkom i norr vilket gav mer utrymme invändigt. I ekonomibyggnaden inreddes fem lägenheter, två på vardera våningsplan samt en på vindsplanet. Tidigare innertrappa revs och nya dörrar och fönster togs upp. Exteriört fick byggnaden en tidstypisk fasad av stram och enkel karaktär. Nya väggar utfördes av stående plank och putsades.

Bottenvåningens liksom den övre våningens västra lägenheter har samma planlösning och består bland annat av kapprum, hall, kök, jungfrukammare, serveringsrum, matsal, herrum, salong, sängkammare samt badrum. Även bottenvåningens, respektive övre våningens lägenheter i byggnadens östra del har likartad planlösning. De östra lägenheterna, som är något mindre än de västra, består av bland annat kapprum, hall, kök, jungfrukammare, serveringsrum, matsal, sängkammare, vardagsrum och badrum.¹

Senare förändringar och nuvarande tillstånd

Huvudbyggnaden

Exteriört har byggnaden bevarat den gestalt den fick i ombyggnaden 1906. Vid en senare upprustning har dock de gulfärgade fasaderna renoverats med cementblandat bruk och erhållit en grå kulör med vita detaljer. Muren som avgränsar gården är idag putsad, men torde enligt ritningar ursprungligen ha varit utförd med bandrustik eller kvadersten som byggnadens sockel. Det glaserade teglet är bevarat på huvudbyggnaden.

Interiört har flera förändringar skett. År 1922 inreddes kök och jungfrukammare på vindsvåningen. För detta ändamål togs den tidigare oinredda vinden i anspråk. De rum på vindsvåningen som tidigare betecknats som gästrum och reservrum, benämns på ritningen från 1922 som sovrum, herrum och matrum.

I ritningarna från 1922 har även de två till hallen angränsande vinds-kontoren byggts om till ett rum.³³

Det kan ha varit i samband med inredandet av kök och jungfrukammare, eller i annat fall kort därefter, som vindsvåningen styckades av som separat lägenhet. De två dörrarna i parادلägenhetens övre trapphall sattes igen. Övre trapphallen samt det i väster angränsande rummet, hörde dock fortfarande till den stora lägenheten. Ritningar för ovannämnda åtgärder saknas, varför en säker datering inte är möjlig. Ett ringklockssystem invid jungfrukammaren talar dock för att vindslägenheten inreddes på 20-talet. Ringklockssystemet för åtta rum, är utfört i trä och är av tidig 1900-talsmodell. Likaså hör den äldre pärlspontspanelen det tidiga 1900-talet till.

I den yngre lägenheten på vindsvåningen, går det ännu idag att avläsa skillnaden mellan de äldre rummen som tidigare tillhörde parادلägenheten och de tjänstutrymmen som tillkommit under 20-talet. De under 20-talet tillkomna tjänstutrymmena har en enklare karaktär med pärlspontbeklädda väggar.

År 1934 gjordes mindre förändringar av planlösningen i paradvåningen. Träväggen mellan rummet i hörnet av Norra Strandgatan och Norra Köpman-gatan och rummet närmast öster därom togs bort, d.v.s. mellan vardagsrummet och salongen. Kakelugnarna i de båda rummen avlägsnades och ersattes i stället av en öppen spis i det stora rummets mitt.³⁴ Salongens tidigare stuckdekorerade tak gick härmed förlorat.

Under 50-talet förändrades byggnadens karaktär genom en rad interiöra förändringar. Modernisering av parادلägenheten utfördes år 1951.³⁵ Kök och serveringsrum förseddes med ny inredning. Inredningsarkitekten Boris Seward utförde serveringsrummets skåpinredning, men även lägenhetens gardinuppsättningar. Kökets inredning förnyades delvis åter på 80-talet.³⁶ Dörren mellan kö-

*Bild 7. Tjänsterummet i vindsvåningen tillkom under 1920-talet. Än idag vittnar de pärlspåntbeklädda väggarna om den enklare karaktären.
Foto: Maria Niss-Jonsson.
Digitalbild, Länsmuseet Gävleborg.*

Bild 8. Serveringsrummet i f.d. paradlägenheten, 1 trappa upp, omgestaltades under 1950-talet. Foto: Maria Niss-Jonsson. Digitalfoto, Länsmuseum Gävleborg.

ket och serveringsrummet flyttades något. I ett utrymme, som tidigare fungerat som bl.a. skafferibredvid köket, installerades WC. Östra delen av lägenheten byggdes om, äldre toalett och badrum avlägsnades, passagen gjordes längre och nytt badrum inrättades. Det två sovrummen mot öster försågs med nya garderober. Dörren mellan sovrummet och matsalen sattes igen. "Frökens rum" väster om hallen försågs med nya garderober samt tvättställ. I detta rum har taklister och golvlistor avlägsnats. Under heltäckningsmattan ligger ett enkelt, fernissat brädgolv. Dörren är klädd med masonite. I passagen, i lägenhetens östra del samt i sovrummen ligger yngre parkett (påklistrad parkett i brädlängder, med avfasade kanter) som lades på 70-talet. Det kan ha varit i samband med 50-talets renovering som kakelugnarerna i de båda sovrummen åt öster samt i "frökens rum", i byggnadens västra del, avlägsnades.

Som en följd av att paradlägenheten ansågs för stor, lät man år 1958–59 förminska denna till förmån för den mindre lägenheten på bottenvåningen.³⁷ Detta innebar i praktiken att biljarden, vinterträdgården och däremellan liggande rum, som tidigare ingått i paradlägenheten, nu skulle ingå i den mindre. En dörr togs upp mellan den lilla lägenhetens salong och paradlägenhetens biljardrum. Dörren mellan paradlägenhetens hall och biljarden, liksom dörren mellan hallen och sällskapsrummet sattes igen. På bottenvåningen var det endast hallen som tillhörde det som ursprungligen varit paradlägenhet.

Matsalen har i det stora behållit karaktären från 1900-talets början. Väggarna är dekorerade med en bröstning. De ursprungliga tapeterna som är en imitation av gyllenläder är bevarade, om än övermålade, förutom en mindre del som blottlagts under senare tid. På golvet ligger den ursprungliga stjärnmönstrade parketten och i taket hänger takkronan från Kronbergs tid. Salongens inredning tillkom vid ombyggnaden 1934. Salongen har spegelindelade väggar samt dörröverstycket. Salongen återfick sin ursprungliga kulör i samband med en restaurering år 1979.³⁸ Hallen en trappa upp, har kassetterat tak och ekådringsmålad väggpanel. Golvet är belagt med stjärnformad parkett. I hörnet står den ursprungliga öppna spisen. Även hallen på bottenvåningen har väggpanel och golv i form av stjärnparkett. Den öppna spisen från 1907 är bevarad. I hallen finns även en mathiss, som troligen tjänat biljardens gäster.

Under ombyggnaden 1958-59 utfördes även ändringar i "den mindre" lägen-

Bild 9. Matsalen i f.d. paradllägenheten, 1 trappa upp. De ursprungliga tapeterna är övermålade, annars har rummet behållit karaktären från 1900-talets början.

Foto: Maria Niss-Jonsson. Digitalfoto, Läns museet Gävleborg.

Bild 10. Salongen i f.d. paradllägenheten, 1 trappa upp. Salongen inreddes på 1930-talet då en mindre salong samt vardagsrummet byggdes om till ett stort rum.

Foto: Maria Niss-Jonsson. Digitalfoto, Läns museet Gävleborg.

heten på bottenvåningen. Dörren mellan tidigare salong och vardagsrum sattes igen. Rummen inrättades som vardagsrum respektive sovrum. En gästtoalett installerades vid hallen. Denna toalett gjorde intrång på paradllägenhetens garderobsutrymme i hallen. Det kan ha varit i samband med denna renovering som kakelugnarna avlägsnades i matsalen, tidigare vardagsrummet och sovrummet

åt öster. I lägenhetens östra del inrättades badrum och toalett vid utrymme där tidigare bl.a. W.C. och skafferi funnits. Serveringsrummet och köket förseddes med ny inredning.

Golvet i det tidigare biljardrummet är i dag beklätt med heltäckningsmatta men parketten är bevarad under. Det kassetterade taket är bevarat och målat i en vit kulör. Dess ströpplade struktur har troligen tillkommit senare. Där tidigare en dörr fanns mellan biljarden och hallen finns nu ett väggfast barskåp. Den öppna spisen är bevarad. Även rummet mellan vinterträdgårdens och f.d. biljarden har heltäckningsmatta. Där är även den östra väggen försedd med väggfast bokhylla. I vinterträdgården är golvet beklätt med marmor. Fönstren har bågar av gjutjärn och väggarna är beklädda med yngre lintapeter.

Källarvåningen

Källarvåningen har idag i stora drag samma utförande som enligt 1870 års ritning. Källarplanet har expanderat åt norr, genom den tillbyggnad av trapphus och vinterträdgård som genomfördes år 1906. I anslutning till det nya trapphuset finns en mindre trappanslutning ner till källarvåningen. Tidigare trappnedgång till källare avlägsnades (1906) genom trappans nya läge utanför den äldre byggnadskroppen. I det äldre trapputrymmet inrättades ett rum. Ett fåtal dörrar har satts igen och några har tillkommit. Väggar och valv är putsade och vitmålade. En jämförelse med byggnadens murar innan branden är ogenomförbar då källmaterial saknas.

Gårdshuset

I gårdshuset har tre lägenheter inrättats. Enligt uppgift skall lägenheterna åtminstone funnits i början av 40-talet.³⁹ Det är dock troligt att lägenheterna inrättades under 30-talet, dvs. under samma tid som ekonomibyggnaden förseddes med lägenheter. Läns museet har besiktigat lägenheten på vindsvåningen samt lägenheten en trappa upp. I lägenheten på vindsvåningen är kakelugnen avlägsnad, liksom trappan. Som dock tidigare nämnts är det oklart huruvida trappan som går att se på 1906 års ritning kommit till utförande eller ej. Nytt badrum liksom pentry har installerats. Brädgolv liksom dörr- och fönsterfoder är bevarade.

Även i lägenheten en trappa upp har kakelugnen avlägsnats liksom trappan (om den någonsin kom till utförande). Även i denna lägenhet har badrum installerats. Äldre skåpinredning är delvis bevarad liksom fernissat brädgolv, dörrar och fönsterfoder.

Ekonomibyggnaden

Exteriört har gårdshuset behållit den gestalt det fick vid ombyggnaden år 1930. Vid senare upprustning har dock fasaderna renoverats med cementblandat bruk och erhållit en grå kulör med vita detaljer, liksom på huvudbyggnaden. I denna utredning har det inte funnits utrymme för studium av samtliga lägenheter. Enligt uppgift är de två nedre lägenheterna ombyggda och moderniserade, förutom vissa äldre snickeridetaler som skall vara bevarade.⁴⁰ Läns museet har dels besiktigat en lägenhet på vindsvåningen dels en lägenhet en trappa upp. Dessa två hör till de bättre bevarade.

Lägenheten på vindsvåningen har till stor del behållit ursprunglig planlösning, förutom att f.d. jungfrukammaren byggts om och en del av vinden tagits i anspråk för toalett. I övrigt är lägenheten välbevarad med parkettgolv med fris, äldre köksinredning, dörrar och foder. Taket har även den för 30-talet typiska välvningen. I badrummet finns det äldre och väggfasta badkaret bevarat.

Den andra besiktigade våningen ligger en trappa upp, till höger om trapphallen. Lägenhetens ursprungliga planlösning är helt intakt. Parkettgolvet är bevarat liksom dörrar och foder. Köket har bevarad inredning och även den äldre vasken finns kvar. I kapprummet finns den äldre hatthyllan bevarad.

KULTURHISTORISK VÄRDERING

Riksdrotsen 1 är ett representativt exempel på den typ av bostäder den välbärgade köpmannaklassen uppförde i Gävle stad under föregående sekel. Byggnaden uppvisar idag en del av det formspråk och den status byggnaden fick under familjen Kronbergs ägo. Byggnadens murverk är dock äldre än så. Teoretiskt kan murverken ha bevarats från tiden före stadsbranden år 1869.

I sådana fall härrör murverken från 1700-talet, troligen dock ej äldre än från 1776 då Gävle drabbades av en eldsvåda som härjade i stadens centrala parti.⁴¹ Det är mer sannolikt att murarna kom till på 1780-talet, då Daniel Elfstrand och Samuel Valley lät uppföra gårdsanläggningen vid Norra Strandgatan. För att med säkerhet kunna fastställa påståendet bör dock en byggnadsarkeologisk undersökning genomföras, med analys av puts och murverk. Murverket är i annat fall senast uppfört 1870/71. Nuvarande byggnad har i källarvåning men även i lägenheternas rumsindelningar många likheter med den ritning som upprättats 1870.

Fram till 1906 hade både Riksdrotsen 1 och Riksdrotsen 2 ett uniformt utseende och gav intrycket av en enhetlig fasad mot Norra Strandgatan. När Erik Gustav Kronberg tog över fastigheten Riksdrotsen 1 lät man omskapa fasaden för att ge byggnaden ett mer individuellt utseende. En arkitekt anlätades och fasaderna fick ett för tiden modernt formspråk, med drag av jugend. Byggnaden har därmed både byggnads- och arkitekturhistoriska värden. Kronberg var en av de rikaste köpmännen i staden och kunde genom arkitekturen utstråla sin makt och förmögenhet. Riksdrotsen 1 var under sin tid, den mest "palatsliknande" byggnaden i Gävle med sin paradlägenhet i tre våningar.⁴² Det byggnadshistoriska liksom det arkitektoniska och miljöskapande värdet rubbas dock något av att byggnadernas fasader under senare tid erhållit cementblandat bruk och en ny kulör.

Till byggnadens socialhistoriska värden hör även kopplingen till Kronbergs sommarresidens, Engeltofta. Anläggningarna utgör tillsammans ett representativt exempel på vad en förmögen köpmanssläkt kunde inneha vid denna tid. Det faktum att båda byggnadernas exteriör är bevarade i ett relativt ursprungligt skick ökar båda byggnadernas värde.

Riksdrotsen 1 utgör en hel och sluten gårdsmiljö. De bevarade grindarna och muren, talar sitt tydliga språk; att det där bakom fanns en miljö dit inte alla fick inträde. Av exteriören går det att avläsa vilka delar som bebotts av ägare och vilka byggnadsdelar som haft enklare funktioner, som tjänstebostad eller kontor. Den ursprungliga gårdsmiljön som fanns under Kronbergs tid har dock rubbats och skadar det socialhistoriska liksom det pedagogiska värdet. Riksdrotsen 1 hade under familjen Kronbergs tid en tidstypisk gårdsmiljö med tydlig funktionsfördelning mellan huvudbyggnad, gårdshus och ekonomibyggnad. Till de förändrade villkoren hör framförallt ekonomi-byggnadens relativt tidiga omgestaltning och funktionsförändring till hyresbostäder. Ekonomibyggnadens heterogena funktion med tvättstuga, garage/stall, vedbod, kontor samt rum för tjänstefolk eller uthyrning har därmed gått förlorad. Genom denna funk-

tionsförskjutning kan man inte längre avläsa hur gårdens ekonomi och vardag ursprungligen såg ut.

Interiört har huvudbyggnaden på Riksdrotsen 1 genomgått en del förändringar som lett till att den ursprungliga karaktären gått förlorad. Fastigheten representerar idag olika tidsskikt, där 50-talet är det dominerande. Till den större förändringen hör den avgränsning av Kronbergs lägenhet, eller parادلägenheten (1958–59) som innebar att en hel del dörrar sattes igen och nya tillkom. Under 50-talet gjordes även en rad moderniseringar, både i parادلägenheten och i den mindre lägenheten på bottenvåningen. Vid dessa moderniseringar förändrades bl.a. serveringsrum och kök, badrum byggdes om och tillkom samt kakelugnar avlägsnades. Yngre golvbeläggning, såsom heltäckningsmatta, hör också till de detaljer som rubbar den äldre karaktären. Genom nämnda moderniseringar har byggnadens ursprungliga ”palatsliknande” karaktär rubbats. Omfördelningen av lägenheterna skadade tydligheten och autenticiteten.

Även om inte 1950-talets inredning är ursprunglig, så har den dock ett egenvärde. Exempel på detta är skåpinredningen i parادلägenhetens serveringsrum. Skåpen, men även tapeterna, utgör en mycket kvalitativ 50-tals interiör. Även detta har ett kulturhistoriskt värde.

Trots ombyggnad och moderniseringar är det ännu möjligt att se dragen i det som ursprungligen var parادلägenheten. I de flesta av rummen finns äldre detaljer bevarade såsom socklar, foder och dörrar. Av kulturhistoriskt intresse är framförallt paradvåningen. Särskilt matsalen och hallen har fortfarande kvar det ursprungliga paradlika utseende och den atmosfär rummen ursprungligen hade. Vardagsrummet, som byggdes om på 1930-talet, tillkom under den tid Oskar Zedren var ägare av byggnaden. Även om detta rum utgör ett avsteg från den ursprungliga paradvåningen, smälter det väl in i sammanhanget. Byggnadens bevarade inredning och rumsfördelning har sociala och pedagogiska värden för förståelsen av det liv som fördes.

Bild 11. Riksdrotsen 1 och 2 har en gemensam historia. De båda byggnaderna har ett miljöskapande värde för området kring Gavleån. Foto: Maria Niss-Jonsson. Digitalfoto, Länsmuseet Gävleborg.

Gårdshuset har förändrat karaktär från rum för tjänstefolk till hyreslägenheter. Att denna del av byggnaden var av enklare karaktär än huvudbyggnaden går dock fortfarande att avläsa.

Ekonomibyggnaden präglas av 1930-talet, den tid under vilken byggnaden genomgick den sista stora ombyggnaden. Besiktigade lägenheter har tidstypiska detaljer kvar, såsom köksinredning, dörrar, foder och golvbeläggning. Besiktigade lägenheter i ekonomibyggnaden torde höra till dem som genomgått minst förändringar av samtliga lägenheter tillhörande Riks-drotsen 1. De har därmed stora arkitektoniska liksom byggnadshistoriska värden. Även om ekonomibyggnadens gestaltning och funktion är främmande för den tid under vilken familjen Kronberg huserade i palatset, har byggnaden i sig stora egenvärden och är ett mycket fint exempel på 30-talets arkitektur.

Riksdrotsen 1 har inte minst ett miljöskapande värde för området kring Gavleån. Här ligger ett flertal byggnader viktiga för stadens historia, som tex. Riksdrotsen 2 (Bjelkenska huset), Grand Hotel, Frimurarhuset, Sjömanskyrkan och Berggrenska huset. Tillsammans utgör de en värdefull helhetsmiljö över Gävle stads historia under 17-, 18- och 1900-talen.

REFERENSER

Otryckta källor

Muntliga källor

Mattsson, Per, Konservator, Gävle
Skoglund, Bengt, delägare till Riksdrotsen 1, Gävle
Skoglund, Tage, delägare till Riksdrotsen 1, Gävle
Zedré, Inga, boende i Riksdrotsen 1, Gävle

Skriftliga källor

Gävle

Stadsarkivet
Kammarkontoret
Tomtböcker
Ritningar
Länsmuseet Gävleborg
Ärendearkivet
Fotoarkivet

Stockholm

Stadsarkivet
Brandstodsmyndigheten

Tryckta källor

End, En gammal Geflesläkt och litet om dess ursprung och verksamhet, ur
Meddelanden af Gestriklands kulturhistoriska förening 1919, Gävle 1919.
Humbla, Philibert (Red) *Ur Gävle stads historia*, Gävle 1946.
Karlström, Ture: *Gävle stadsbild: Bebyggelsehistoria och samhällsutveckling till 1900-talets början*, Gävle 1974.
Karlström, Ture och Viklund Helmer: *Vinden tände staden*, Gävle 1968.
Olerud, Kerstin: *Sommarvillor utefter Gävlebuktens norra strand uppförda före 1900*, C-uppsats i Konstvetenskap, Uppsala 1973.
Sternér J, *Gatunamn och Gävlehistoria*, Gävle 1997.
Svensson, Birgitta, *Gävle stadscentrum genom 400 år*, Gävle, 1984.
Söderström, Erik: *Mina Gefleminnen*, Stockholm 1940.

NOTFÖRTECKNING

1. Humbla, P. (Red), *Ur Gävle stads historia*, Gävle 1946, s. 71.
2. Sterner, Jan, *Gatunamn och Gävlehistoria*, Gävle 1997, s. 46.
3. Humbla, 1946, s. 74–75.
4. End, En gammal Geflesläkt och litet om dess ursprung och verksamhet. *Meddelanden af Gestriklands kulturhistoriska förening*, 1919, s. 39–40.
5. Gävle, Stadsarkivet, Kammarkontoret, brevdarium 1871–1882.
6. Gävle, Stadsarkivet, Tomtbok, 3:e kvarteret 1878.
7. Olerud, Kerstin; *Sommarvillor utefter Gävlebuktens norra strand uppförda före 1900*, Uppsala 1973 (C-uppsats i konstvetenskap) s. 24.
8. Gävle, Stadsarkivet, Tomtbok, 3:e kvarteret 1878.
9. Gävle, Stadsarkivet, Tomtbok, 3:e kvarteret 1940.
10. Humbla, 1946 s. 74–77.
11. Stockholm, Stadsarkivet, Brandstodsprotokoll, 1869, 3:e kvarteret nr. 5.
12. Humbla, 1946 s. 75–76.
13. Humbla, 1946 s. 75 (Bilderna som är en vinjett på brevpapper finns även i Stadsarkivet).
14. Stadsarkivet, Ritning till förändring af uthusbyggnaderna samt uppförande af flygelbyggnader från boningshuset ut mot Rådhusgatan å egendomarna no 5 och 6 i Gefle stads tredje kvarter, 1843.
15. Karlström, Ture och Viklund, Helmer, *Vinden tände staden*, s. 39.
16. Stadsarkivet, Ritning till nybyggnader och istandsättande af boningshuset å gamla tomten no 5 uti Gefle stads 3dje kvarter tillhörig enkefru U. Elfstrand, 1870.
17. Stadsarkivet, Ritning till istandsättande och tillbyggnader af boningshuset samt till uthus å gamla tomten no 6 uti 3:e kvarteret vid Ö. Strandgatan tillhörig herr brukspatronen och riddaren W. Elfbrink, 1870.
18. Stadsarkivet, Ritning till nybyggnader och istandsättande af boningshuset å gamla tomten no 5 uti Gefle stads 3dje kvarter tillhörig enkefru U. Elfstrand, 1870.
19. Stadsarkivet, Ritning till nybyggnader och istandsättande af boningshuset å gamla tomten no 5 uti Gefle stads 3dje kvarter tillhörig enkefru U. Elfstrand, 1870.
20. Stadsarkivet, Ritning till diverse förändringar inom egendomen no 3 i 3dje kv. 1908.
21. Arkitekturmuseet, Arkitektregistret.
22. Stadsarkivet, Ritning till ombyggnad av egendomen å tomten no 4 uti 3dje kvarteret vid Östra Strandgatan i Gävle, 1914.
23. Stadsarkivet, Ritning till ombyggnad af bostadshus å tomt no 5, 3dje kvarteret. Gefle. Fasad mot Strandgatan. 1906.
24. Stadsarkivet, Ritning till ombyggnad af bostadshus å tomt no 3, 3dje kvarteret, Gefle. Fasad mot Köpmansgatan. 1906.
25. Stadsarkivet, Ritning till ombyggnad af bostadshus å tomt no 3 3dje kvarteret, Gefle. Gårdsfasad. 1906.
26. Ritning till ingångsdörr m.m. Inom egendomen no 3 i 3dje kvarteret, 1907, Ritning till diverse förändringar inom egendomen no 3 i 3dje KV., 1908.
27. Stadsarkivet, Ritning till ingångsdörr m.m. inom egendomen no 3 i 3dje kvarteret.
28. Stadsarkivet, Ritning till ombyggnad af bostadshus å tomt no 3 3dje kvarteret, Gefle. Plan af bottenvåningen. 1906.
29. Stadsarkivet, Ritning till ombyggnad af bostadshus å tomt no 3 3dje kvarteret, Gefle. Plan af vån. 1 tr. upp. 1906.
30. Stadsarkivet, Ritning till ombyggnad af bostadshus å tomt no 3 3dje kvarteret, Gefle. Plan af vindsvån. 1906.
31. Stadsarkivet, Ritning till diverse förändringar inom egendomen no 3 3dje kv. Gefle. 1908.
32. Stadsarkivet, Kvarteret Riksdrotsen no 1 inom 3dje roten i Gefle. 1930.
33. Stadsarkivet, Ritning till inredning af kök och jungfrukammare vindsvåningen å fastigheten no 3 i tredje kvarteret, 1922.
34. Stadsarkivet, Kv. Riksdrotsen no 1 i 3:e roten av Gefle stad, förändring av rum i vån.

- 1 tr. upp. Gävle 1934.
35. Stadsarkivet, Kv. Riksdrotsen 1, rote 3, Gävle. Ändringsarbeten vån 1 tr. Gävle 1951.
36. Muntligt meddelande från Tage Skoglund, 2001-03-30.
37. Kv. Riksdrotsen nr1, rote 3. Ändring av direktör Rolf Zedrens lägenhet, Gävle 1959.
38. Ärendearkivet, Läns museet Gävleborg, Dnr 79/168, 1979.
39. Muntligt meddelande från Inga Zedren, 2001-04-27.
40. Muntligt meddelande från Bengt Skoglund, 2001-03-30.
41. Svensson, Birgitta, *Gävle stadscentrum genom 400 år*, Gävle 1984.
42. Muntligt meddelande från konservator Per Mattsson, 2001-04-20.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning

Exteriörer

Huvudbyggnad

Gårdshus

Ekonomibyggnad

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

EXTERIÖRER

Huvudbyggnaden, södra fasaden.

Riksdrotsen 1 och 2, södra fasaderna.

Detaljbild av fasadövergången.
Riksdrotsen 1 och 2.

Riksdrotsen 1 och 2 från sydväst.

EXTERIÖRER

Huvudbyggnad från sydväst.

Till vänster syns ekonomibyggnaden, i mitten gårdshuset och till höger huvudbyggnaden.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

EXTERIÖRER

Huvudbyggnad, södra fasaden.

Grindar omsluter gårdsplanen.

Ekonomibyggnaden från sydväst.

Ekonomibyggnad från nordväst.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

EXTERIÖRER

Ekonomibyggnaden, detalj av ytterdörr.

Huvudbyggnad från norr.

Huvudbyggnad från väster.

Huvudbyggnadens vinterträdgård.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

EXTERIÖRER

Huvudbyggnaden, södra fasaden.

Huvudbyggnaden, södra fasaden.

Huvudbyggnaden, källardörr.

Huvudbyggnaden, fönster samt källardörr.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Matsalen, paradlägenheten, 1 trappa upp.

Originaltapeter i matsalen, paradlägenheten.
1 trappa upp.

Dörr i matsalen, paradlägenheten, 1 trappa upp.

Till höger och delvis till vänster om dörren syns
de blottlagda tapeterna från 1900-talets början.
Matsalen, paradlägenheten, 1 trappa upp.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Takkrona i matsalen, paradlägenheten,
1 trappa upp.

Parkettgolv i matsalen, paradlägenheten,
1 trappa upp.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Salongen, parادلägenheten, 1 trappa upp.

Detalj av parkettgolv, salongen, parادلägenheten, 1 trappa upp.

Salongen, parادلägenheten, 1 trappa upp.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Hallen, paradlägenheten, 1 trappa upp.

Hallen, paradlägenheten, 1 trappa upp.

Detalj av väggpanel samt tak. Hallen, paradlägenheten, 1 trappa upp.

Hallen i bottenvåningen, paradlägenheten.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Trappräcke mellan hallen i bottenvåningen och hallen 1 trappa upp, parادلägenheten.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Köket, paradjägenheten, 1 trapp upp.

Serveringsrummet, paradjägenheten,
1 trappa upp.

Passage med skåp, paradjägenheten,
1 trappa upp.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Matsalen, bottenvåningen.

Golvet i tamburen, bottenvåningen.

Perspektiv från salongen till tamburen, bottenvåningen.

Biljardrummet i f.d. paradlägenheten, bottenvåningen.

HUVUDBYGGNAD

Taket i biljardrummet, f.d. paradjägenheten, bottenvåningen.

Salongen/vardagsrummet, bottenvåningen.

Perspektiv från f.d. biljardrummet till vinterträdgården, f.d. paradjägenheten, bottenvåningen.

Vinterträdgården, f.d. paradjägenheten, bottenvåningen.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Golvet i vinterträdgården, f.d. parادلägenheten,
bottenvåningen.

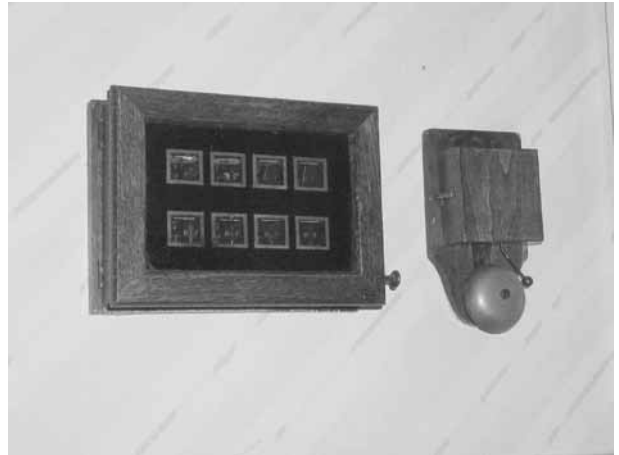
Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Lägenhet, vindsvåningen.

Tjänsteklocka i lägenhet, vindsvåningen.

Skåpinredning i lägenhet, vindsvåningen

Passage till lägenhet, vindsvåningen.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

HUVUDBYGGNAD

Källarvåningen.

Torrklosett i källarvåningen.

Källarvåningen.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

GÅRDSHUS

Lägenhet, 1 trappa upp.

Lägenhet, vindsvåningen.

Lägenhet 1 trappa upp.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

EKONOMIBYGGNAD

Dörrar i trapphallen.

Dörr till lägenhet.

Dörrhandtag till lägenhet.

Trapphall.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

EKONOMIBYGGNAD

Detalj av trappräcke.

Trapphall.

Lägenhet, vindsvåningen.

Lägenhet, vindsvåningen.

Foto i samband med kulturhistorisk utredning
Foto: Maria Niss-Jonsson, digitalfoto
Länsmuseet Gävleborg

Gävle stad
Kv. Riksdrotsen 1
Norr 42:1

EKONOMIBYGGNAD

Lägenhet, 1 trappa upp.

Lägenhet, 1 trappa upp.

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, BOX 746, 801 28 GÄVLE. TEL 026-65 56 00. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE
BESÖKSADRESS: SÖDRA STRANDGATAN 20, GÄVLE. FAKTARUM: STYRMANSGATAN 4, GÄVLE.